

Doorbreek achterhaalde Nederlandse cultuur rond emancipatie van vrouwen

Opinie | Kim Putters, directeur van het SCP | 5 oktober 2018

https://fd.nl/opinie/1272529/doorbreek-achterhaalde-nederlandse-cultuur-rond-emancipatie-van-vrouwen?utm_medium=social&utm_source=twitter&utm_campaign=SHR_ARTT_20181007&utm_content=opinie

Nederland loopt vaak voorop, maar dat geldt niet voor de emancipatie van vrouwen. Al decennia streven politici van links tot rechts naar verhoging van de economische zelfstandigheid van vrouwen. Toch is ruim vier op de tien vrouwen tussen de 20 en 65 jaar dat niet. Het is hoog tijd voor nieuwe impulsen die een einde maken aan deze achterhaalde cultuur.

Academisch geschoolde vrouwen staan vaker economisch op eigen benen dan praktisch opgeleiden. Maar voor de meeste vrouwen geldt dat zij bij echtscheiding - vier op de tien huwelijken strandt - eerder in de financiële problemen komen dan mannen. Driekwart van de werkende vrouwen werkt namelijk parttime. Al bij de start op de arbeidsmarkt werken veel vrouwen parttime en zijn daardoor minder vaak economisch zelfstandig dan mannen. En dan is

het ook nog eens sociaal niet geaccepteerd om kinderen meer dan drie dagen naar de kinderopvang te brengen. Wat is hier aan de hand?

In de jaren vijftig waren het bedrijven als Verkade die moeders probeerden te lokken met posters op de Amsterdamse trams: 'Meisjes kom werken bij Verkade en neem je moeder mee'. Voor deze moeders werden deeltijdbanen gecreëerd, zodat hun werk niet zou interfereren met hun primaire taak: het huisvrouw- en moederschap. Vanaf de jaren tachtig ging ook de overheid deeltijdwerk voor vrouwen stimuleren.

Nederland werd voorloper in de arbeidsparticipatie van vrouwen, maar deeltijdwerk werd daarbij onderdeel van onze cultuur, vooral in sectoren waar veel vrouwen werken. Deeltijd werd de norm in bijvoorbeeld de zorg en het (basis)onderwijs, terwijl de helft van de jonge, in deeltijd werkende vrouwen zegt wel degelijk meer uren te willen werken. Maar ze krijgen die extra uren van hun werkgevers niet aangeboden, ook niet als ze ernaar vragen. De grote personeelstekorten in sommige sectoren vormen een kans om het aantal uren van vrouwen uit te breiden.

Emancipatie

Werkgevers moeten zich schamen als ze mannen meer betalen dan vrouwen voor hetzelfde werk

Vrouwen werken vaak in deeltijd, omdat de scholen om drie uur uitgaan. Maar de scholen stoppen om drie uur, omdat veel moeders in deeltijd werken. Deze zogenaamde deeltijdklem zit ons dwars. Ook de aanname van werkgevers is vaak dat vrouwen niet meer uren willen werken.

Voor werkgevers blijken deeltijdwerkende vrouwen soms bovendien 'handig', want ze zijn flexibeler inzetbaar in vooral ondersteunende en uitvoerende functies. Ook wordt zo ziekteverzuim bij zwaar werk en uitval op latere leeftijd voorkomen. Natuurlijk kiezen vrouwen soms bewust voor deeltijdwerk vanwege zorgtaken, het huishouden, studie of een betere privé-werkbalans, maar voor veel andere vrouwen is het echt geen geheel vrijwillige keuze.

Arbeidsproductiviteit

Meisjes die voor 'deeltijdsectoren' opgeleid worden, zijn zich dat bijvoorbeeld meestal niet bewust. Ze kiezen uit passie voor zorg of onderwijs, maar sorteren intussen voor op deeltijdwerk en minder economische zelfstandigheid. Daarmee blijft ook hun potentieel grotere bijdrage aan het bruto binnenlands product en aan meer arbeidsproductiviteit achter. Het is dus niet alleen sociaal onaanvaardbaar dat zo veel vrouwen in deeltijd moeten werken, het gaat ook nog eens ten koste van de economische groei.

In veel gevallen krijgen vrouwen ook minder betaald dan mannen. Ze onderhandelen minder (goed) over salaris en uren. Maar gelijke beloning is niet alleen een kwestie van beter onderhandelen, ook werkgevers zijn daarvoor verantwoordelijk. Ongelijke beloning voor hetzelfde werk vind ik gewoonweg crimineel.

Ik droom van een toekomst waarin de deeltijdplek is verdwenen. De vicieuze cirkel, waarin moeders deeltijd werken omdat de scholen zo vroeg uitgaan en scholen dat blijven doen omdat moeders in deeltijd werken, is doorbroken. De schooltijden zijn gewijzigd en leerkrachten en begeleiders krijgen daarvoor realistisch betaald.

Ik droom van een land waarin een fundamenteel andere visie op kinderopvang bestaat. Waarin kinderopvang niet alleen helpt om mensen aan het werk te krijgen of te houden, maar ook belangrijk wordt gevonden vanwege de positieve effecten op de ontwikkeling en levensloop van kinderen.

Door intensieve samenwerking tussen onderwijs en opvang kunnen kinderen op jongere leeftijd professioneel worden opgevangen. Ouders kunnen hun kinderen er na het werk ophalen. Investeren in de betaalbaarheid, kwaliteit en toegankelijkheid hebben er dan toe geleid dat ouders bereid zijn om hun kinderen meer naar de kinderopvang te brengen dan de gemiddeld drie dagen waarop dit nu gebeurt en algemeen geaccepteerd is.

Ik droom over veranderde sociale normen. Je bent in de toekomst geen slechte moeder als je werkt en kinderen naar de opvang brengt. Het achterlijke gefluister op schoolpleinen is gestopt. Vaders zijn geen sukkel meer als ze parttime werken. Voor zowel mannen als vrouwen is het normaal dat zij ervoor kiezen om een bepaalde periode in hun leven een stap terug te doen, zonder dat zij daarmee hun carrière vergooien. Vrouwen én mannen maken echt eigen keuzes. Werktijden, het aantal uren en de werk-privébalans zijn een verplicht onderdeel van functioneringsgesprekken.

Rolmodellen

Ik droom ook over een land waarin meisjes en vrouwen overal rolmodellen hebben. Doorstromen naar topfuncties was in 2018 nog slechts voor een paar procent van de werkende vrouwen weggelegd. Topvrouwen als Eugénie van Wiechen, die net is uitgeroepen tot topvrouw van het jaar 2018, zetten zich succesvol in om de doorstroom van vrouwen op alle niveaus te bevorderen. Zodat veel meer van hen de top ook bereiken.

In zo'n toekomst ben ik weer trots op de emancipatie in Nederland. Laten we alsjeblieft ophouden in het verleden te leven.

Kim Putters is directeur van het Sociaal en Cultureel Planbureau.